

OBILJEŽAVANJE STOTE OBLJETNICE ROĐENJA I TRIDESETE OBLJETNICE SMRTI VJEKOSLAVA BAJSIĆA Lepoglava/Varaždin, 16. listopada 2024.

Ivan DODLEK

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška ulica 38, p.p. 5, HR – 10000 Zagreb
ivan.dodlek@kbf.unizg.hr

Nenad MALOVIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška ulica 38, p.p. 5, HR – 10000 Zagreb
nenad.malovic@kbf.unizg.hr

U srijedu 16. listopada 2024. godine u Varaždinu je obilježena stota obljetnica rođenja i trideseta obljetnica smrti profesora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu Vjekoslava Bajsića.

Vjekoslav Bajsić rodom je s područja današnje Varaždinske biskupije te se na prijedlog mons. Bože Radoša, varaždinskog biskupa, i mons. Josipa Mrzljaka, varaždinskog biskupa u miru, obilježavanje tih dviju obljetnica održalo u toj biskupiji. Naime, Vjekoslav Bajsić porijeklom je iz Lepoglave, gdje su mu roditelji i pokopani, a rođen je u Čakovcu u predjelu Martane, gdje su Matica hrvatska Čakovec, Kršćanska sadašnjost i Župa sv. Antuna Padovanskog na crkvi sv. Antuna Padovanskog 2004. godine postavili spomen-ploču. To je bio razlog zbog kojeg smo Vjekoslava Bajsića htjeli »izvući« iz Zagreba i predstaviti ga u kraju u kojem svijest o njegovu značenju još nije zaživjela.

Obilježavanje je započelo euharistijskim slavljem u župnoj crkvi Bezgrešnog začeca BDM u Lepoglavi, koje je predvodio varaždinski biskup Bože Radoš u koncelebraciji s biskupom u miru Josipom Mrzljakom i dvadesetak svećenika. Nakon euharistijskog slavlja u dvorani Centra za mlade Varaždinske biskupije održan je okrugli stol, kojim su moderirali gospođa Irena Gotal, voditeljica Biskupijske knjižnice Varaždin i Ivan Dodlek. U ime suorganizatora

pozdrave su uputili prof. dr. sc. Mario Cifrak, o. d. dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dr. sc. Stjepan Brebrić, direktor izdavačke kuće Kršćanska sadašnjost, i mons. Bože Radoš, koji je sa sudionicima skupa podijelio i jednu osobnu anegdotu o Bajsiću.

Praćen prezentacijom s fotografijama iz ostavštine Vjekoslava Bajsića prvi je govorio prof. dr. sc. Stjepan Kušar s Hrvatskoga katoličkog sveučilišta, koji je za tisak uredio pisanu znanstvenu ostavštinu Vjekoslava Bajsića. Prof. dr. sc. Kušar govorio je o Vjekoslavu Bajsiću kao o čovjeku i misliocu, a svoje izlaganje oblikovao je u četiri tematske cjeline: 1) djetinjstvo i školovanje do mature; 2) školovanje u Rimu i boravak u Južnom Tirolu; 3) rad na doktoratu i pripreme za Zagreb; 4) rad na KBF-u i u KS-u. Nit poveznica svih četiriju cjelina bila je Bajsićev karakter i njegovo konkretiziranje kršćanstva kao stila života, što je predavač ilustrirao zgodama i »nezgodama« iz Bajsićevega života. U tom je kontekstu predavač istaknuo da je Bajsić već kao maturant Nadbiskupske klasične gimnazije u Zagrebu (1941./1942.) u listu gimnazijalaca napisao ogleđ o atomistici Ruđera Boškovića. Bajsiću je Bošković bio zanimljiv zato što je razvio svoju teoriju atoma na bazi filozofije prirode Isaaca Newtona. Upravo odatle, napomenuo je Kušar, krenuo je Bajsićev interes za spoj prirodnih znanosti, filozofije (ponajviše kozmologije ili filozofije prirode) te teologije, ako se svijet misli kao ono što je od Boga stvoreno. Spojiti ono što prirodna znanost i filozofija prirode kažu o svijetu te ono što vjera na temelju Božje objave kaže o istoj stvari, značilo je zaći u tri različita područja znanja i tu napeti sve sile razuma. Kušar drži da je takav Bajsićev pristup povezivanja prirodnih znanosti, filozofije i teologije bio iznimno važan za 20. stoljeće ponajprije zbog toga što je ono stubokom preokrenulo našu sliku prirode. Bajsić je kao mislilac, prema Kušaru, bio najslobodniji, najoriginalniji i najautentičniji u reviji KANA, u kolumni pod nazivom Pitanja sadašnjeg trenutka. Bajsić je tu zapravo trajno obrađivao ljudsko organsko animalno tlo u koje bi se trebala ukorijeniti Božja poruka kroz našu pamet i srce. Zbog toga je temeljno u kršćanstvu za njega bilo utjelovljenje božanskoga Logosa u čovjeku. To pak ponajprije znači da je čovjek sposoban za Boga, ali je potrebno tu sposobnost i otvorenost trajno obrađivati, što je Bajsić činio preko svojih promišljanja u spomenutoj kolumni. Ti su tekstovi objavljeni u trima svescima u Kršćanskoj sadašnjosti: *Strah za granicu. Pitanja sadašnjeg trenutka* (1980.), *Ekologija slobode* (1994.) i *Obrnuto vrijeme* (1994.). Nakon studentskih dana koje je proveo u Rimu (Papinski zavod Germanicum et Hungaricum i Sveučilište Gregoriana) od 1943. do 1948. – kada je bio zaređen za svećenika – te iskustva oboljenja od tuberkuloze, koju je kroz duže vrijeme liječio u Južnom Tirolu (autonomna pokrajina Alto Adige), Bajsić

je nakon poslijediplomskog studija u Rimu 1961. godine doktorirao radom pod naslovom »Pojam kršćanske filozofije u Edith Stein«. U domovinu se vratio 1962. godine te je počeo predavati filozofiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje se 1966. godine habilitirao radom »Filozofski problemi hominizacije«. Na Fakultetu je radio do 1993. godine, kada je umirovljen zbog bolesti. Uz brojne studije i članke te prijevode (pet svezaka Jedinove *Velike povijesti Crkve*), Bajsić je objavio knjigu rasprava pod naslovom *Na rubovima Crkve i civilizacije* (1972.). Stjepan Kušar priredio je za Kršćansku sadašnjost Bajsićeve izabrane spise u svescima studija i članaka: *Granična pitanja religije i znanosti* (1998.), *Filozofija i teologija u vremenu* (2000.) te *Život i problemi crkvene zajednice* (2000.). U svim se tim tekstovima Bajsić pokazuje kao originalan mislilac koji je trajno radio na dijalogu prirodnih znanosti, filozofije i teologije, ali i kao onaj koji je promišljao aktualna društvena i crkvena pitanja, osobito s obzirom na Drugi vatikanski koncil, na čijim je zasadama trebalo konkretno odgovarati na probleme crkvene zajednice u kontekstu suvremenih društvenih kretanja i velikih kulturalnih promjena. Bajsića je – podcrtao je Kušar – ponajviše zanimala ljudska narav i zbog toga se on toliko bavio upoznavanjem funkcioniranja ljudske animalnosti, jer odatle dolaze oni najdublji i najteže savladivi poticaji u našem životu koje mi snagom evanđelja ne umijemo učiniti lijepima, te se zbog toga među nama događa puno zla. Sva njegova razmišljanja stoga treba čitati upravo kroz tu prizmu pri čemu je potrebno voditi računa o dvjema antropologijama koje teško idu zajedno. Prva je »životinjska antropologija«, koja se voli »prsiti«, a druga je teološka antropologija, koja naglašava čovjeka u Božjem pogledu. Za Bajsića je ključno pitanje bilo: Kako te dvije antropologije spojiti? On je držao da to spajanje ne ide kroz knjige, već kroz tijelo koje je oduhovljeno. Naime, u tijelo (*corpus*) ušao je Bog i odatle ga – u smislu utjelovljenja – treba razumjeti i u skladu s time bi i samog čovjeka trebalo drukčije promišljati.

Zatim je svoje prisjećanje na Bajsića kao svećenika, znanstvenika i obiteljskog prijatelja na temelju pitanja moderatora podijelio prof. dr. sc. Mario Essert, umirovljeni profesor Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Prof. Essert osobito je naglasio Bajsićevo slavljenje euharistije u crkvi sv. Roka na Rokovu perivoju te njegove propovijedi i druženja poslije mise na kojima su se kalila mnoga Pitanja sadašnjeg trenutka, rubrike u reviji KANA za koju je Bajsić pisao. Osobito dirljivo bilo je svjedočenje prof. Esserta o Vjekoslavu Bajsiću iz vremena njegove bolesti i patnje. Prof. Essert naglasio je da ga je Bajsić naučio kako se treba odnositi prema bolesnicima, a to je da je bolesnom čovjeku potrebno dati samo ono što mu doista treba i što on traži, a ne ono što drugi oko

njega misle da mu treba. Tu se nadovezao prof. Kušar, koji se sjetio svjedočanstva isusovačkog teologa Rudolfa Brajičića, koji je posjetio bolesnog Bajsića, koji mu je rekao: »Sada je vrijeme da svjedočim.« To je Bajsić izgovorio na tragu onoga što je zapisao u knjizi *Strah za granicu. Pitanja sadašnjeg trenutka* (str. 83): »Izvan svake je sumnje da nije dosta govoriti, nego valja evanđelje svojim životom posvjedočiti, tako da se na pravdi i dobroti, na ljubavi i milosrđu kršćanina može osjetiti zbilja kraljevstva Božjega.«

Bajsić je, međutim, na poseban način svjedočio kao profesor na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, o čemu je u nastavku govorio mons. Josip Mrzljak. Mons. Mrzljak prisjetio se svojih studentskih dana te je naglasio Bajsićevu susretljivost i brigu za studente te osobito njegovo zalaganje i organizaciju ljetnih praznika za bogoslove koji su dobili priliku provesti ih na različitim župama u Austriji, što je bilo omogućeno i mons. Mrzljaku. S obzirom na Bajsićeve posljednje dane, mons. Mrzljak prisjetio se riječi kardinala Franje Kuharića, koji je, posjetivši Bajsića nekoliko dana prije smrti, samo izgovarao: »Patnja, patnja...« O patnji je Bajsić pisao u više navrata, a osobito je upečatljiv tekst koji je objavljen u knjizi *Život i problemi crkvene zajednice* (str. 387), gdje čitamo: »Kako se kršćanstvo odnosi prema patnji? Vjera, ako je živa, omogućava kršćaninu da 'integrira' i patnju, tj. da je shvati kao nešto što pripada njegovu zemaljskom biću i da je tako proživi, štoviše, da je pozitivno prihvati, a da pri tom ništa ne potiskuje ili pak sam padne u rezignaciju ili bježi u bespomoćan i besmislen prkos. Patnja je u vjeri tajanstveno i čvrsto povezana s nadom, s velikom žeđi i težnjom za životom i srećom.«

Nakon govornika okruglog stola svoje uspomene na Bajsića iz publike podijelili su i prof. dr. sc. Mijo Bergovec, kardiolog te dirigent i umjetnički voditelj zbora Zagrebački liječnici pjevači, kojem je Vjekoslav Bajsić također bio profesor, te dr. med. Marija Koračević, koja je iznijela nekoliko sjećanja iz djetinjstva kad je Vjekoslav Bajsić u »bijeloj bubi« posjećivao rodbinu. Naime, baka gospođe Koračević i Bajsićeva mama bile su sestre. Svoja sjećanja na Bajsića sa svima je podijelio i mons. Nedjeljko Pintarić.

Posebnost ovog prisjećanja na Vjekoslava Bajsića bilo je to što se od govornika koji su Bajsića poznavali moglo čuti mnogo detalja iz njegova života koji su dosad javnosti uglavnom ostali nepoznati.

Po završetku okruglog stola svi sudionici mogli su ponijeti neke od knjiga Vjekoslava Bajsića, koje je besplatno na raspolaganje stavila Kršćanska sadašnjost.

Spomen na Vjekoslava Bajsića primjereno je medijski popraćen, osobito zahvaljujući angažmanu Ureda za medije Varaždinske biskupije na čelu s mr.

sc. Anitom Treščec. Emitirani su prilozi na HKR-u, Radio Mariji, Laudato TV-u, HRT-u, Varaždinskoj televiziji te na različitim mrežnim portalima.

U okviru organizacije valja također istaknuti i vrlo dobru suradnju Katedre filozofije Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu s izdavačkom kućom Kršćanska sadašnjost, na čelu s direktorom dr. Stjepanom Brebrićem i urednicom Majom Petranović, s vlč. Nenadom Piskačem, župnikom u Lepoglavi, koji se na više načina angažirao u pripremi euharistijskog slavlja i dočeka gostiju, kao i s domaćinom skupa Varaždinskom biskupijom, koja je za sve sudionike iz Zagreba pripremila okrepu. U organizacijskom smislu posebno su se angažirale gospođa Irena Gotal i mr. sc. Anita Treščec.